

Скакун І.О.
ЛЮДИНОВИМІРНІСТЬ У НАУКОВО-ФІЛОСОФСЬКИХ ДИСКУРСАХ
ПОСТНЕКЛАСИЧНОГО ПЕРІОДУ

Кафедра психології та філософії
Вищий державний навчальний заклад України
«Буковинський державний медичний університет»

Криза сучасної картини світу полягає в нівелюванні людини чи то постнауковими тенденціями, чи надмірною зосередженістю на людиномірній тематиці. Зрозуміло, що панування подібних ідей має негативне значення. В результаті невизначеності в цьому питанні стають можливими радикальні антигуманні течії та напрями, які небезпечні своїми світоглядно-ціннісними орієнтаціями. Тому прийнятнішою є науково обгрунтована концепція антропоцентризму.

Людина не може жити лише минулим (як у психо-духовному так і в матеріально-практичному аспектах). Майбутнє ж вимагає від суб'єкта постійних змін і перетворень. Тому потрібна точка відліку (центр), яка стане орієнтиром у процесі пізнання та духовно-практичному освоєнні дійсності. Найкращим варіантом такого центру постає саме людина як об'єднуюча константа суб'єкта та об'єкта, онтологічного та антропологічного вимірів.

Людиномірні системи, які стали об'єктом вивчення постнекласики, становлять особливий інтерес для сучасної методології науки, в результаті чого антропоцентризм як світоглядний горизонт мислення повсякчас актуалізує себе в різноманітних сферах рефлексії над науково-пізнавальною діяльністю. Антропологічна проблематика з периферії науки зміщується в центр, продукуючи нові смисли та формуючи оригінальні способи розв'язання концептуальних завдань.

По-новому трактується образ людини та її доля. Основним регулятивом побудови нових стратегій дослідження є людський потенціал і його актуалізація в динамічних умовах навколишнього середовища. У свою чергу, антропоцентризм у сучасному розумінні – це модель розвитку, зорієнтована на максимальне розкриття потенціалу кожної людини. Антропологічна настанова сучасної наукової картини світу культивує ідеал цілісності науки та ціннісно-орієнтованого знання, перешкоджаючи розвитку антигуманних, сциєнтистських тенденцій.

До таких антропологічно-орієнтованих методологічних практик відноситься синергетика. В цьому контексті її методологічна функція полягає в забезпеченні міждисциплінарних взаємозв'язків між різноманітними видами наукового знання. Головний акцент при цьому ставиться на взаємоінтеграції природничонаукового, гуманітарно-наукового та науково-технічного знання.

Сучасна концепція антропоцентризму в науці відіграє надзвичайно важливу роль, орієнтуючи її в гуманістичному напрямі та відкриваючи нові пізнавальні можливості. Виходячи з людиномірних потенцій сучасного науково-технічного поступу, ми можемо прогнозувати своє майбутнє і спрямовувати зусилля на реалізацію позитивних і нейтралізацію негативних тенденцій розвитку.

Методологічним базисом постнекласики є синергетика та глобальний еволюціонізм. Передусім це позначається на параметрах пізнавальної взаємодії, котру трактують як відкриту нелінійну систему, здатну до самоорганізації. Під самоорганізацією в науці слід розуміти спонтанне продукування нового знання, що також включається в цю систему і впливає на неї. Однак основним параметром наукового знання в постнекласиці стає людиномірність означених систем, що є гносеологічним корелятом світоглядної настанови антропоцентризму.

Отже, закономірно, що постнекласична наука має характер відверто людиноцентристський. І якщо досі наука намагалась абстрагуватися від цінностей, керуючись ідеалом ціннісно-нейтрального знання, то на сучасному етапі її розвитку аксіологічна зумовленість є основним методологічним регулятивом при побудові пізнавальних стратегій.